

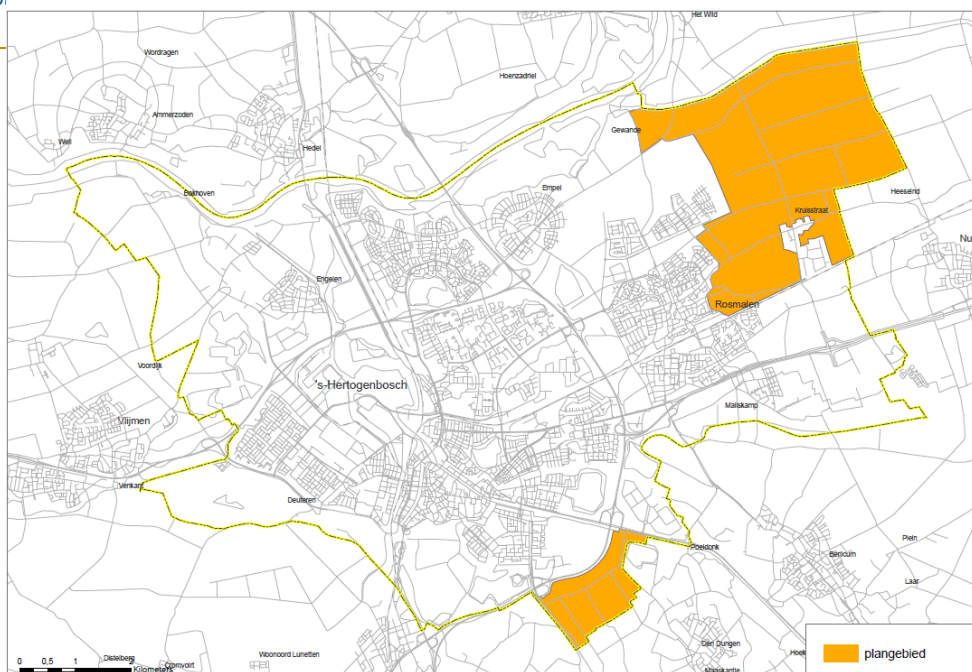
Samenvatting.

Inleiding

De gemeente 's-Hertogenbosch stelt een nieuw bestemmingsplan op voor een gedeelte van het buitengebied: het bestemmingsplan Buitengebied Noord en Kloosterstraat. Binnen het plangebied ligt een landbouwontwikkelingsgebied (LOG). Deze MER wordt gebruikt als beleidsvormend en informatief instrument bij het opstellen van het bestemmingsplan. De alternatieven zijn vormend geweest en flexibel om het beleid voor het bestemmingsplan aan te scherpen.

Fout! Onbekende naam voor documenteigenschap. 1.1

Plangebied
bestemmingsplan
Buitengebied Noord
Kloosterstraat

Milieugebruiksruimte

De generieke eisen in verband met de bescherming van de Natura 2000-gebieden en de normstelling met betrekking tot geur (lintbebouwing, de kernen Rosmalen en Kruisstraat en het woongebied de Grootte Wielen) zijn het meest bepalend voor de milieugebruiksruimte van veehouderijen in het plangebied. In grote delen van het plangebied, waaronder het LOG, is er nauwelijks sprake van verspreid liggende burgerwoningen en is de milieuruimte op het gebied van geur en fijn stof groot. Voor het deelgebied Kloosterstraat geldt dat de ontwikkelruimte extra beperkt wordt vanwege de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied aan de westzijde van het gebied.

Alternatieven

Om het beleid van het bestemmingsplan te bepalen zijn studiealternatieven geformuleerd en onderzocht, bedoeld als bouwsteen voor het beleid en de regels in het bestemmingsplan voor de intensieve veehouderijen. Eén van de studiealternatieven betreft het benutten van bestaande bouwblokken van de intensieve veehouderij. Het betreft dus het opvullen van de bestaande bouwblokken met een aanduiding intensieve veehouderij en geen uitbreiding van deze bouwblokken. Ook zijn studiealternatieven onderzocht uitgaande van het medio 2011 geldende provinciaal beleid. Vanwege de aanscherping van het provinciaal beleid eind 2011 zijn een deel van de hiervoor genoemde studiealternatieven niet meer actueel. Deze studiealternatieven en de verwachte effecten daarvan zijn daarom niet meer opgenomen in deze versie van het MER.

Wel zijn de effecten van het hiervoor beschreven studiealternatief “opvullen bestaande bouwblokken intensieve veehouderijen” in deze versie van het MER opgenomen. Daarnaast zijn er op basis van het aangescherpte provinciaal beleid en een concept voorontwerp bestemmingsplan een drietal (nieuwe) alternatieven gedefinieerd.

Het alternatief ‘voorkeuralternatief’ (VKA) beschrijft de effecten van het planologisch beleid ten aanzien van veehouderijen zoals opgenomen in het voorontwerp bestemmingsplan met de reële verwachting van groei en krimp van de veehouderijen. Locaties waar nu veehouderijen zijn gevestigd met een beperkte omvang groeien niet of stoppen. Locaties waar bedrijven al een omvang van minimaal 70 nge hebben, zijn mogelijke groeiers, voor zover de planologische ruimte en de milieuruimte die groei mogelijk maakt.

Het tweede alternatief ‘worst-case voorkeursalternatief’ (worst-case VKA) richt ook op de mogelijkheden zoals opgenomen in het voorontwerp bestemmingsplan, maar met een worst-case benadering. Hierbij wordt inzichtelijk wat maximaal mogelijk is binnen het bestemmingsplan. Hierbij wordt alleen uitgegaan van groei van veehouderijen (en dus geen krimp). In dit alternatief wordt er van uitgegaan dat ook de locaties waar nu kleinere veehouderijen gevestigd zijn, kunnen groeien.

Bij het derde alternatief “provinciaal beleid” wordt het voorontwerp bestemmingsplan eveneens als basis gebruikt maar wordt ook gekeken naar ontwikkelingen welke via aparte procedures (dus buiten het bestemmingsplan) mogelijk zijn, voor zover passend in het actuele provinciale beleidskader. Voor intensieve veehouderij gaat het dan om vergroting van bouwblokken in de verwevingsgebieden (tot 1,5 hectare) en de mogelijkheden voor omschakeling naar intensieve veehouderij. In dit alternatief wordt ook uitgegaan van krimp en groei, dus geen worst-case benadering.

Voorkeursalternatief (bestemmingsplan)

In het concept voorontwerp bestemmingsplan buitengebied wordt de groei van veehouderijen direct mogelijk gemaakt binnen de begrensde bouwblokken. Via een wijzigingsbevoegdheid is vergroting van het bouwblok voor veehouderijen mogelijk tot 1,5 hectare. Voor intensieve veehouderijen wordt die mogelijkheid in het voorontwerp alleen geboden aan locaties gelegen in het LOG.

De mogelijkheid voor bouwblokvergroting is in dit bestemmingsplan niet mogelijk in het verwevingsgebied (tussen LOG en Groote Wielen):

- om de ontwikkeling van nieuwe woongebieden ten westen van het LOG niet te frustreren (zie hiervoor tevens de beleidskaders in deze MER);
- om een verslechtering van het woon- en leefklimaat in te ontwikkelen woongebieden te voorkomen;

- om invulling te geven aan het voorzorgsprincipe om gezondheidsrisico's te voorkomen;
- omdat er geen aantoonbare behoefte voor is.

Voor een eventuele uitbreiding van een bouwblok van een intensieve veehouderij in het verwevingsgebied (tot maximaal 1,5 hectare) zal een aparte planologische procedure gevolgd moeten worden. Zoals hiervoor is beschreven zal de gemeente in dat kader een terughoudend beleid voeren. Gelet op de huidige beschikbare milieuruimte en het woon-en leefklimaat is een duurzame groei van bedrijven in het westelijk deel van het LOG (vanaf de Grintweg) minder goed mogelijk en niet wenselijk. Om deze reden kan overwogen worden om omschakeling van intensieve veehouderijen (via een aparte procedure en niet direct via dit bestemmingsplan) mogelijk te maken in het oostelijke deel van het LOG (ten oosten van de Grintweg). De omschakeling moet een onderdeel zijn van een afwaartse beweging, zoals beschreven in het Reconstructieplan Maas en Meierij. In de MER is onderzocht dat maximaal behoefte zal zijn aan 2 omschakelingsmogelijkheden.

Overige ontwikkelingen binnen het bestemmingsplan betreffen kleinschalige nevenactiviteiten zoals een camping en andere overnachtingsmogelijkheden.

Mileueffecten

De beoordeling van de effecten heeft als volgt plaatsgevonden:

Score	Toelichting
++	zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	licht positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	Neutraal
0/-	licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief ten opzichte van de referentiesituatie
--	sterk negatief ten opzichte van de referentiesituatie

	Bestaande bouwblokken Intensieve veehouderij	Provinciaal beleid	Voorkeursalternatief (VKA)	Worst-case VKA
Ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden (natuur)	-	-	-	--
Ammoniakdepositie op EHS gebieden (natuur)	--	--	--	--
Effectscore woon-en leefklimaat (geur)	0	0/-	0/-	-
Effectscore achtergrondconcentratie /overschrijdingsdagen en uitstoot uit stallen (fijn stof)	0/-	0/-	0/-	0/-
Effectscore verkeer en fijn stof (fijn stof)	0	0	0	0
Effectscore landschap	0	-	0/-	-
Effectscore cultuurhistorie en archeologie	0	0/-	0/-	0/-
Effectscore geluid	0	0	0	0
Effectscore verkeer	0/-	-	-	-

Effectscore water en bodem	0	0	0	0
----------------------------	---	---	---	---

Natuur

Voor de Natura 2000 gebieden geldt dat de depositie van ammoniak voor de werkelijke situatie lager is dan de vergunde situatie omdat een deel van de vergunde rechten niet worden benut. De depositie op de Natura 2000-gebieden voor de verschillende alternatieven neemt toe ten opzichte van de huidige situatie werkelijk, de voor de Natuurbeschermingswet relevante referentie. Dat betekent dat op voorhand (zonder rekening te houden met aanvullende voorwaarden, zoals de regels uit de verordening stikstof en Natura 2000) significante effecten niet kunnen worden uitgesloten.

Omdat negatieve effecten niet uit te sluiten zijn is een Passende beoordeling nodig om te bepalen of er significante effecten zijn. De passende beoordeling wordt nog uitgevoerd.

Beoordeling woon-en leefklimaat (geur)

Ten opzichte van het referentiesituatie (RS_CBS) vindt er een kleine verschuiving van het aantal geurghinderden plaats, wat kan duiden op een minimale verslechtering van het woon- en leefklimaat. Uit de vergelijking van de alternatieven blijkt dat het woon-en leefklimaat in het voorkeursalternatief (met worst-case) verbeterd ten opzichte van het scenario bestaande bouwblokken in de gebieden binnen en buiten de bebouwde kom voor een deel van de Grootte Wielen, Rosmalen en Kruisstraat. Voor gebied 1 (betreft landelijke woonkernen Gewande, Bokhoven, Kruisstraat) en gebied 2 (Noordelijke deel van de Grootte Wielen) en buiten deze gebieden binnen de bebouwde kom neemt het aantal objecten in de categorie redelijk goed voor de alternatieven toe en het aantal objecten in de categorie zeer goed af, ten opzichte van de referentiesituatie. Gelet op de verschillen tussen de alternatieven scoort het voorkeursalternatief positiever dan het provinciale beleid. Het woon- en leefmilieu verschuift in de gebieden tussen de verschillende categorieën, maar blijft globaal dezelfde categorieën omslaan.

Om het (maximale) verschil tussen de alternatieven op een kaart weer te geven is een verschilkaart gemaakt tussen de referentiesituatie en het worst-case alternatief. De verschilkaart laat zien dat het opvullen van de latente ruimte in de vergunningen (verschil vergund en werkelijk) en de extra geurbelasting bij een risicoscenario (worst case, alleen maar groei) kan leiden tot een toename van de achtergrondbelasting tussen 2 en 10 Ou in grote delen van het LOG, en meer direct rondom de (intensieve) veehouderijen. In delen van Rosmalen en de Grootte Wielen is de maximale toename 2 tot 3 Ou. In de kern Kruisstraat en de lintbebouwing (Heeseind) is de maximale toename 5 tot 10 Ou.

Op basis van de streefwaarden van het gemeentelijk beleid is er per alternatief een kaart opgesteld in welke gebieden overschrijdingen van de streefwaarden optreden. Uit de kaart blijkt dat op diverse locaties een overschrijding van de streefwaarden optreedt; binnen het plangebied en nabij de Grootte Wielen en Gewande.

Fijn stof

De bepaalde milieugebruiksruimte geeft aan dat in de huidige situatie wordt voldaan aan de achtergrondconcentratie en het aantal overschrijdingsdagen fijn stof. In grote lijnen kan worden geconcludeerd dat op basis van de huidige wet- en regelgeving en de daarin opgenomen normen, fijn stof geen bepalende belemmering hoeft te zijn voor de toekomstige ontwikkelingen van intensieve veehouderij in de gemeente 's-Hertogenbosch.

Gezien de relatief lage achtergrondconcentraties worden er bij een minimale toename van verkeer en de uitstoot van fijn stof uit de stallen geen knelpunten verwacht met betrekking tot de luchtkwaliteit. De alternatieven scoren daarom neutraal.

Landschap

Omdat het open karakter van het landschap bepalend is worden de effecten beschouwd op de verstoring van deze belevingswaarde door het plaatsen/uitbreiden van bebouwing.

Bij het alternatief groei binnen bestaand bouwblok kunnen veehouderijen groeien binnen hun bouwblok.

Uitbreiding van de bouwblokken is in dit alternatief niet aan de orde. Omdat de bebouwingsmogelijkheden binnen het bouwblok in de huidige situatie voor een belangrijk deel al gerealiseerd is, wordt er geen of slechts zeer beperkt effect op het open karakter en belevingswaarde van het landschap verondersteld.

Voor het voorkeursalternatief geldt dat een toename van de bebouwing van de veehouderijen meer aan de orde is, maar ook lokaal een afname van bebouwing. Het studiealternatief provinciaal beleid en worst-case voorkeursalternatief (risicoanalyse) zijn als negatief beoordeeld omdat er hier meer sprake is van een mogelijke toename van de bebouwing en daarmee een grotere kans aanwezig is op een negatief effect op de belevingswaarde van het open landschap.

Cultuurhistorie en archeologie

De gebieden die uit cultuurhistorisch oogpunt waardevol zijn liggen voornamelijk in Kruisstraat, Sprokkelbosch en het noorden van het plangebied in Kloosterstraat. In deze gebieden zijn weinig ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen en worden geen belangrijke effecten verwacht. Uitbreidingen en/of omschakeling van veehouderijen kunnen leiden tot een licht negatief effect op de historische landschappelijke patronen en de archeologische waarden.

Geluid

Voor geluid is kwalitatief het effect bepaald als gevolg van de alternatieven. Door de groei van de veehouderijen is het mogelijk dat de geluidshinder door de bedrijfsvoering toeneemt. De bedrijven moeten voldoen aan de geluidsvorschriften welke met een toets aan de geluidgevoelige bestemmingen worden afgegeven middels een omgevingsvergunning. Hierdoor scoren alle alternatieven neutraal.

Verkeer

De omschakeling en uitbreiding van veehouderijen zorgen voor een geringe toename van het verkeer. Een belangrijk deel hiervan is vrachtverkeer. Het grootste probleem met dit zware verkeer zijn de te verwachten potentiële conflicten (kruispunten en wegvakken) met andere weggebruikers, in het bijzonder het kwetsbare langzame verkeer, zoals schoolgaande jeugd, recreatie(fietsers) en wandelaars. Het alternatief bestaande bouwblokken scoort licht negatief. Binnen de overige alternatieven zijn uitbreiding- en omschakelingmogelijkheden groter en is negatieve beïnvloeding op verkeer groter.

Water en bodem

Aangenomen wordt dat 'bodem' op het abstractieniveau van deze MER geen onderscheidend aspect is. Waterneutraal of zelfs adaptief bouwen zal een belangrijk uitgangspunt bij nieuwe ruimtelijke initiatieven gericht op uitbreiding van intensieve veehouderijen en omschakelingen naar intensieve veehouderijen. Om deze redenen scoren de alternatieven neutraal.

Gezondheid

Het berekenen van de te verwachten effecten op de gezondheid op basis van "dosis-effect relaties" is niet zinvol omdat het bestemmingsplanbesluit een algemeen ontwikkelingskader biedt voor intensieve veehouderijen. Door de vele aannames waarop de alternatieven zijn gebaseerd wordt niet voldaan aan de voorwaarde dat er per bron (intensief veehouderij bedrijf) voldoende betrouwbare blootstellingsgegevens zijn.

Door dit hiaat in kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's is de effectbeoordeling van de alternatieven en scenario's beperkt tot onderstaande algemene overzicht van de stand van de kennis over gezondheid in relatie tot veehouderij.

Effecten van intensieve veehouderijen op de volksgezondheid kunnen op verschillende manieren tot stand komen. Bijvoorbeeld via direct diercontact, via de lucht, via mest en via voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. Mogelijke risicogroepen zijn de veehouders, familie, personeel en bezoekers, omwonenden en consumenten van voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. In de wetenschappelijke literatuur komen de volgende onderwerpen naar voren: gassen (zoals ammoniak) en geuren, fijn stof en bio-aerosolen (stofdeeltjes die bacteriën, virussen of schimmels kunnen bevatten). Deze thema's zijn de in de MER nader toegelicht.

In het geactualiseerde informatieblad 'Intensieve Veehouderij en Gezondheid' (oktober 2011, GGD) worden afstanden geadviseerd met betrekking tot het voorzorgprincipe. Een deel van Rosmalen en Kruisstraat overlapt met de zones (van 250 en 1000 meter) van de veehouderijen. Indien de 1000 meter zone tussen het LOG en een woonkern aangehouden wordt, dan zou op grond van het advies, het landbouwontwikkelingsgebied (gelet op de ligging van de Groote Wielen) beperkt moeten worden tot de Grintweg.

Ten aanzien van gezondheid zijn de alternatieven vooralsnog niet onderscheidend. Dit komt door het hiaat in kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's.

Effecten overige ontwikkelingen voorkeursalternatief

Binnen het bestemmingsplan worden tevens andere ontwikkelingen, dan (intensieve) veehouderij mogelijk gemaakt. Binnen het voorkeursalternatief (beleid bestemmingsplan) is het effect van deze ontwikkelingen op de milieuaspecten kwalitatief bepaald. Deze ontwikkelingen zijn echter beperkt en hebben naar verwachting geen invloed op de milieueffecten (zie paragraaf 5.3 voor een overzicht van de ontwikkelingen en hoofdstuk 6 voor de beoordeling van de effecten).

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het MER zijn de volgende aanbevelingen geformuleerd welke als volgt zijn meegenomen in het beleid van het bestemmingsplan:

Overleg

Wij adviseren met diverse partijen in overleg te blijven. De provincie Noord-Brabant heeft aangegeven de begrenzing van de landbouwontwikkelingsgebieden te heroverwegen. De gemeente 's-Hertogenbosch benut deze MER om in overleg te treden over die herbegrenzing. De gemeente Maasdonk is bezig met het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied. De gemeente 's-Hertogenbosch is hierover met de gemeente Maasdonk in overleg, onder meer om het beleid onderling af te stemmen.

Ammoniak en Natura 2000

Geadviseerd wordt om in het bestemmingsplan een voorwaarde op te nemen dat alleen bij zicht op toestemming vanuit de Natuurbeschermingswet medewerking wordt verleend aan een verzoek tot uitbreiding of wijziging van het bouwblok van een veehouderij. Het bestemmingsplan geeft dit toetsingskader weer bij wijzigingsbevoegdheden. Daarnaast wordt een vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet en de onderdelen milieu/bouwen/afwijken bestemmingsplan in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in één omgevingsvergunning aangevraagd en behandeld.

Heroverwegen bestaande rechten

Wij adviseren om bestaande rechten te heroverwegen om gemeentelijke sturingsmogelijkheden in het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen te vergroten. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft de bestaande rechten goed geïnventariseerd en de begrenzing van bouwblokken heroverwogen. Een van de uitgangspunten van het nieuwe bestemmingsplan is echter om bestaande rechten te handhaven. Bestaande rechten worden daarom door de gemeente 's-Hertogenbosch niet geschaad.

Het begrip duurzame locatie voor de intensieve veehouderij

In de Verordening Ruimte van de provincie is aangegeven dat uitbreiding van het bouwblok mogelijk is in verwevingsgebieden en landbouwontwikkelingsgebieden, mits er sprake is van aantoonbaar ruimtelijk-economische belangen, zuinig ruimtegebruik en de ontwikkeling aanvaardbaar is vanuit het oogpunt van milieu (met name ammoniak, geur, fijn stof en gezondheid voor mensen) en ruimte (met name natuur, landschap en cultuurhistorie). Deze provinciale definitie is van belang voor het bestemmingsplan buitengebied, maar is lastig te operationaliseren. Er is bij vele partijen behoefte aan een zo helder mogelijke afbakening, maar het besef is ook dat elke uitwerking en aanduiding op basis van beschikbare gegevens op gemeenteniveau een bepaalde mate van tijdgebondenheid bevat en dat nieuwe kennis en inzichten (bijvoorbeeld over de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheid en de stand ter techniek) kan leiden tot een bijstelling van de uitwerking.

De uitwerking heeft in dit MER en het concept voorontwerp bestemmingsplan gestalte al volgt gestalte gekregen:

- locaties in de extensiveringsgebieden zijn bij voorbaat uitgesloten als duurzame locatie;
- locaties gelegen in het oostelijk deel van het LOG (ten oosten van de Grintweg) kunnen duurzaam zijn;
- locaties gelegen in het westelijk deel van het LOG zijn niet bij voorbaat als duurzaam aangemerkt;
- locaties gelegen in het verwevingsgebied tussen het LOG en de Groote Wielen zijn vooralsnog als niet-duurzaam aangemerkt.

Definitie en aanduiding intensieve veehouderij

Het bestemmingsplan dient met een goede en duidelijke onderbouwing de definitie intensieve veehouderij te verduidelijken. In het bestemmingsplan is de definitie van de Verordening Ruimte gehanteerd. In het bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over de aanduiding van de verschillende bouwblokken.

Duurzaamheid

De gemeente kan bij de voorwaarden voor het toepassen van wijzigingsbevoegdheden voor de veehouderijen verwijzen naar de voorwaarden uit het certificeringssysteem Maatlat Duurzame Veehouderij.

Geurhinder

Bij een verdere concentratie van intensieve veehouderijen in het zuidoostelijk deel van het LOG kunnen bestaande knelpunten op het gebied van geur vergroot worden.

De gemeente kan dit risico beperken door bij het beoordelen van ruimtelijke initiatieven grenswaarden te stellen aan de maximale geurbelasting, als onderdeel van de basistoets op een goede ruimtelijke ordening. De gemeente werkt dan alleen mee aan een planologische procedure indien er sprake is en blijft van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft al in het kader van de verordening Wet geurhinder en Veehouderij, uitspraken gedaan over de maximale cumulatieve geurhinder. Zij kan initiatieven hieraan toetsten en daarbij ook de cumulatieve geurhinder op objecten in de gemeente Maasdonk op dezelfde wijze meewegen. Binnen het bestemmingsplan zijn het geurbeleid en een goed woon- en leefklimaat één van de toetsingskaders voor nieuwe ontwikkelingen.

Gezondheid

Het is zinvol om de ontwikkelingen van het thema gezondheid in relatie tot intensieve veehouderijen nauw te volgen. Indien het advies van de gezondheidsraad tijdig beschikbaar is en toe te passen is in ruimtelijke relevante voorwaarden, kan dat advies worden meegenomen in het bestemmingsplan buitengebied.

Vooruitlopend op het advies van de Gezondheidsraad kan de gemeente een interim-toetsingskader hanteren met als uitgangspunt het voorzorgprincipe. De gemeente kan bijvoorbeeld vooralsnog uit voorzorg uitgaan van de door de GGD geadviseerde minimum afstand van 250 meter tussen nieuwe stallen van veehouderijen en woningen.